

Tannteknikerfaget både i Norge og globalt er inne i en omstillingsfase. Med økende konkurranse, også fra utlandet, og rask digital utvikling, kan det være krevende å drive spesielt tanntekniske laboratorier. Det krever nytenkning og originale løsninger for å møte framtiden.

Tenner i Fokus ved Stein Brath har gjennom året besøkt flere laboratorier som har utviklet egenartede konsepter og spesialiserte produkter. I denne 19. artikkelen har vi besøkt Grenland Dentallaboratorium.

På besøk hos Grenland Dentallabo

Av Stein Brath (tekst og foto) | st-brath@online.no

Jürgen Spehr er eier av Grenland Dentallaboratorium. Hans tidligere partner Erik Gosby gikk av med pensjon for noen år siden. I dag er det tre ansatte på laboratoriet, Jürgen inkludert. Det er to fulle stillinger, som er besatt av Bente Heidi Nilsen og Katrin Linge, og så er det Jürgen på halv stilling, når han har tid, som han sier.

ratorium

Jürgen prøver å ta seg fri torsdag og fredag, men det er sjelden han klarer å ta seg fri på torsdag. Fredag derimot gjør han hva han kan for å ta seg fri. Det synes han er behagelig. Noe som er meget forståelig for en mann som har passert 70 år og har mange år bak seg i tannteknikerbransjen. Etter en utvidet helg er det godt å komme på jobben igjen på mandag. Jürgen sier at han ikke blir rik av å drive firmaet på denne måten, men det har aldri vært hans ambisjon heller. Han har en flat struktur på firmaet, og er fornøyd med tilværelsen. Det har aldri vært et ønske hos ham å bli sjef, det ble bare slik.

Jürgen tok tannteknikerutdannelsen sin i Tyskland. Etter svenneprøven arbeidet han seks år som svenn før han avla mesterprøven også i Tyskland. Den er meget krevende.

Etter endt utdanning flyttet Jürgen og hans kone til Norge. Bakgrunnen for dette var tredelt:

De hadde vært i Norge på ferie tidligere, og de synes Norge var et vakkert og fascinerende land som de gjerne ville se mer av, og lære bedre å kjenne.

Han likte ikke den politiske utviklingen i Vest-Tyskland. Den ble etter hvert noe for høyreorientert. Dette trivdes han ikke med. Tredje begrunnelse for flytting til Norge var eventyrlyst. Det var spennende å flytte hit, og de fikk en helt ny tilværelse. Jürgen forteller at han ikke har angret en dag på at han flyttet hit.

Den lille familien slo seg ned i Oslo. Jürgen fikk først jobb hos tannteknikermester Stokstad før de flyttet til Porsgrunn, og Jürgen begynte å jobbe hos tannteknikermester Nilsen. Der jobbet han i fem - seks år før han sammen med Erik Gosby kjøpte laboratoriet. De produserte mer eller mindre alt innen tannteknikk, bortsett fra stålproteser, fra dag en.

Den første tiden var det gull/akryl som ble brukt til kroner og broer. Det kom stadig nye produkter av akryl ut på markedet, men det var først når Artglass kom på markedet at Jürgen fant «sin akryl». Artglass var virkelig god, minnes han.

På den tiden hadde Jürgen en bekjent som skulle ha kroner på 11 og 12. Det var like før jul, og personen skulle gå med midlertidige kroner til over jul. Disse kronene gikk beklagelig nok i oppløsning, og Jürgen ble spurt om han kunne hjelpe henne. Vedkommende ble bedt om å komme ned på laboratoriet. Der tok han avtrykk og

lagde da to kroner i en kombinasjon av hvitstøp og akryl. Hvitstøpkappen ble konstruert som en tynn kappe med rensjon. Over dette bygde han opp kronene i Artglass uten understøttelse, for de skulle jo bare brukes en kort stund. Kronene passet bra, og da hun kom til tannlegen over jul, valgte han å sementere dem permanent. Kronene sitter i munnen fortsatt.

Med nedgangen av gull/akryl-arbeider, overtok MK-kroner og MK-broer markedet. MK-arbeider er atskillig mer arbeidskrevende, men det er liten tvil om at det er et bedre produkt, mener Jørgen.

Arbeidsfordelingen mellom Erik og Jørgen var som følger: Erik tok seg av avtakbar protetik, og Jørgen fast protetik. Dette var en grei fordeling som fungerte bra.

Neste store utvikling i faget var zirkonia, og på Grenland Dental gikk de til anskaffelse av en håndfreser. Det kom også en stor automatisk freser på markedet, men den virket ikke tillitsvekkende på Jørgen. I tillegg kostet den over en million kroner, så den var ikke aktuell på daværende tidspunkt. Denne håndfreseren var så god at Jørgen bruker den fortsatt. Det å håndfreser krever noe tid, men en molar freser han på ca. ti minutter. Skal man frese i en automatisk freser bruker også den tid, men man behøver ikke å «gjete» denne produksjonen.

Zirkoniakappene passer og fungerer bra. Zirkonia er et fantastisk materiale, men porselenet er Jørgen mindre fornøyd med. Han mener at det er for hardt, og at det derfor kan skalle av hjørner, spesielt incisalt på disse kronene. For å finne ut mer om dette fenomenet, ba han tannleger som måtte lage om slike kroner ta et avtrykk av den frakturerte tannen. Resultatet av undersøkelsen viste at frakturen gikk gjennom porselenet og ikke frakturerte

i overgangen zirkoniakappen og porselenet. Som han sier, kan han ikke gå god for at hans konklusjon av undersøkelsen er riktig, men det er nå hans konklusjon. I sidesegmentene har Jørgen i stor grad begynt å lage kroner i helzirkon. - Det er nærmest umulig å lage en ny krone i disse områdene som passer inn når det gjelder farge og morfologi. Som regel er nabotennene nedslitt og misfarget av blant annet gammelt amalgam, sier han.

Selv om Jørgen vet at flere av kollegaene etter hvert også freser ut frontkroner i helzirkon velger han å legge porselen på fronten av disse kronene.

Det som irriterer Jørgen mest ved zirkoniaproduksjonen er at det meste av materialet (pucken) blir gjort til støv, men at det er et fantastisk materiale er han ikke i tvil om. Materialet kan behandles og freses til et utrolig tynt nivå. Det gir ikke opake partier mot gingiva og har en høy biokompatibilitet. Det eneste som er i nærheten når det gjelder biokompatibilitet er industrifrest titan. Zirkonia-konstruksjoner er helt suverene med bond level implantater.

Implantatprotetik, både fast og avtakbar, er også en del av produksjonen hos Jørgen i dag. Han har en jevn og stabil produksjon. For å få optimale implantatarbeider må man ha et godt samarbeid med tannlegen, mener Jørgen. Dersom man ikke møter hverandre som «likemenn» kan det fort gå ut over kvaliteten på arbeidet.

Fra tid til annen får Jørgen som oss andre nye kunder. Det kan være en utfordring, men med god og hyggelig dialog pleier dette å gå bra. Jørgen mener at det uansett er viktig med en positiv samtale.

I Tyskland lærte Jørgen å lage stålproteser etter tyske prinsipper. Disse protesene var slanke og klammerne

var konstruert etter inngående bruk av parallellometer. Disse protesene var smekre, samt lette og behagelige for brukeren. Jørgen har ikke jobbet så mye på en stålavdeling, men han har hatt stor interesse for denne delen av faget og fordypet seg gjerne noe i denne produksjonen på de laboratoriene han har vært ansatt. Det han har sett av stålproteser etter at han kom til Norge vil han ikke ha i munnen.

Fra Tyskland er han også vant til gamle og velorganiserte håndverkstradisjoner. Der var det laug hvor man hadde gode kollegiale møter, og et forbund som en paraplyorganisasjon. I tillegg har de en sideorganisasjon under forbundet som kom med tilbud på forsikringer m.m. De organiserte også svenneprøver og mesterprøver.

Han mener at forbundet har en viktig funksjon også her i Norge. Det er viktig å ha et sted hvor vi kan møte kollegaer. Vi må se mer på andre tannteknikere som kollegaer og ikke bare konkurrenter. Det kan være hyggelig å slå av en fagprat med en kollega en gang i blant.

Like etter at Jørgen ble ansatt hos tanntekniker Nilsen i Porsgrunn ble han bedt om å gå på et faglig møte i nærmiljøet, men han fikk beskjed om å ikke snakke med kollegaene. Dette kravet var ikke vanskelig holde å dette tidspunktet fordi han da ikke kunne noe særlig norsk, men løftet ble ikke holdt på senere møter.

I dag står Jørgen oppført som leder for lokalforeningen i Vestfold/Telemark. På bakgrunn av vervet møter han på lederkonferansene. Dette synes han er både nyttig og hyggelig.

Etter at vi har hatt så mye fokus på ham i denne artikkelen ønsker Jørgen å formidle at de ikke hadde fått utviklet laboratoriet slik de har uten hjelp av tidligere og nåværende medarbeidere. ■